

ÖZ-NE

Antalya Anadolu İmam-Hatip Lisesi
Felsefe Dergisi Sayı:3 Yıl: 2023

Ali Kürşat
Hoca ile Röportaj

Filozoflardan
Özlu Sözler

Bilgelik
Hikayeleri

Sokrates'in
Savunması

İnsanın İçi

Bilgelik
Öyküleri

İmmanuel
Kant

Aydınlanma

ÖZ-NE
2023

EMİNE TIRAŞOĞLU Felsefe
Grubu Öğretmeni Felsefe ve
Düşünce Eğitimi Kulübü Danışmanı

“Felsefe yolda olmaktır” diyor Karl Jaspers. Uçsuz bucaksız bir yoldur felsefe, sonsuzluğa uzanır. Felsefede sorulan sorular hiç tükenmez. Aradığını bulamayacağını bildiği halde bu arayışı hiçbir zaman bitmez. Hakikati arama yolculuğudur bu diyerek bizde felsefe grubu öğretmenimiz GÜL AYDOĞDU ‘nun “Merhaba “ diyerek çıkmış olduğu Felsefe dergisi ÖZ-NE ‘nin yolculuğuna bu yılda öğrencilerimizin çalışmaları ile devam ediyoruz. Dergimizin yeni sayısının hazırlanması ve yayınlanmasında emeği geçen tüm öğrenci, öğretmen ve okul yöneticilerimize teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

6 Ali Kürşat Hoca İle Röportaj

Fatma Sude Vural / Hatice Berza Marla

7 Öğretmenlerimize Göre Yaşamın Anlamı Nedir?

Müzeyyen Borazanoğlu

8 İnsanın İçi

Şule Dal

9 Filozoflardan Özlü Sözler

Eda Aslı Toprak

11 Türk Filozoflarından Özlü Sözler

Veli Kağan Aslan

13 Bilgelik Hikayeleri

Zehra Eraslan

15 Din Felsefesi ve Teoloji

Asım Esen

17 Sosyal Medya Yalnızlaştırıyor.

Sena Nur Özkan

19 Popüler Kültür ve Moda

Müzeyyen Borazanoğlu

20 Aydınlanma

Zehra Eraslan

21 Sokrates 'in Savunması

Samet Hancı

23 İmmanuel Kant

İbrahim Ethem Hancı

25 Prof. Dr İonna Kuçuradi

Sena Nur Özkan

26 Hayvan Çitliği

Hayrettin Yıldırım

28 İskenderiyeli Hypatia

Feyza Dağ

Antalya Anadolu İmam Hatip
Lisesi Yıllık Felsefe Dergisi
Tarih: Mayıs 2023 Sayı:3

Sahibi

Antalya Anadolu İmam Hatip
Lisesi Adına Osman MUSARA
(Okul Müdürü)

Yayın Yönetmeni

Emine TIRAŞOĞLU
(Felsefe Grubu Öğretmeni)

Grafik Tasarım

İbrahim Keklik
(ikeklik300@gmail.com)
(ik4554976@gmail.com)

Yayın Kurulu

Mehmet Akif Duman
(Müdür Başyardımcısı)
Şule DAL
(Meslek Dersi Öğretmeni)
Sena Nur Özkan
Fatma Sude Vural
Müzeyyen Borazanoğlu
Hatice Berza Marla
Eda Aslı Toprak
Zehra Eraslan
Veli Kaan Aslan
Asım Esen
Feyza Dağ
İbrahim Ethem Onarıcı
Samet Hancı
Hayrettin Yıldırım
İletişim Kızılarık Mah. 2773.
Sok No:36

Muratpaşa/ Antalya

Telefon:0242 325 12 50

Fax:0242 326 31 03

www.antalyaaihl.meb.k12.tr

dergiözne@gmail.com

Dergimizde yer alan yazıların
sorumluluğu yazarlarına aittir.

“Hayatı
Anlamlandırmak
için Suretlerden
Uzaklaşıp
Öze Yönelmek
Gerek”

Antalya Anadolu
İmam-Hatip Lisesi

"bilgide öncü, ahlakta öncü"

Kızıllık mahallesi 2773 sokak No: 36 Muratpaşa/Antalya
Telefon: 0242 325 12 50 Fax: 0242 326 31 03
www.antalyaaihl.meb.k12.tr dergiozne@gmail.com

ANTALYA ANADOLU
İMAN HATİP LİSESİ
1953

Ali Kürşat Turgut Hocamızla Röportajımız

1975’Te Adana’da doğmuştur.

2012 yılından beri Akdeniz Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde İslam Felsefesi ana bilim dalında profesör kadrosunda öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır.

Lisans ve lisans üstü eğitim dersleri vermektedir.

İslam felsefesi 1 ve 2,İslam ahlak esasları ve felsefesi ,Çağdaş islam düşüncesi gibi dersleri lisans düzeyinde vermektedir.

Ali Kürşat hocaya göre felsefe nedir?

Felsefenin tanımı yoktur.

Kelime kökeni etimolojidir.

Antik Yunanda ise adı Filozofyadır.

Bilgelik sevgisi, hikmet sevgisi anlamına gelir.

Felsefe:İnsanın gücü yettiği ölçüde tanrıya benzemesidir.Eşyanın hakikatini, varlığın özünü bilmektir.

Felsefe yolda olmaktır.

Felsefe insanın varlık hakkındaki bütünlüklü,tutarlı,sistemli bir düşünce ortaya koymasıdır.

Sorgulayarak,eleştirel bir gözle bakarak nedenler,niçinler,nasıllarla beraber varlığa anlam vermektir.

Felsefe ile İslam kelimesi nasıl bir araya gelmiştir?

İslam felsefesi :İslam kültür ve medeniyetinin olduğu coğrafyada oluşturulan felsefi düşünce ve felsefi birikimi ifade eder.

Aslında İslam bir din,Felsefe bir beşerin ürünüdür.

Felsefede,İslam da sorgulayıcıdır.

Kur’an’ın bütününe baktığımız zaman akıl etmeyi,düşünmeyi bunu yapmayanların ise eleştirildiğini görmekteyiz.

Bilenler ile bilmeyenler bir olurmu?(Zümer suresi-9.ayet)

Bilgi güçtür.

(Francis Bacon)

İslam Felsefesi: Müslümanların hakim olduğu medeniyet ve coğrafya da yapılan felsefedir.

İslam felsefesi sorularını nasıl seçer?

İslam felsefesinin ana konular bilgi,varlık,değer aynı zamanda İslam filozofunda sorularıdır.

Ben nasıl bir işlev görüyorum?

Benim yerim neresidir?

İslam filozofları bunları sorgularken Kur’an’da ki ayetlere ve peygamberin hadislerine başvurur.

İslam filozofu Kur’an’ın kesin olan ayeti hakkında yorum yapmaz.

İslam filozofu bu ayetlerin nasıl gerçekleştiği hakkında düşünür.

Nasıl oldu bu?

Acaba bizi gerçeğe götürecek bilgi kaynağı nedir?

İslam felsefesi Deizm akımına nasıl bakar?

Deizm: Tanrı yarattı ama gerisine karışmadı.

İslam filozoflarına göre bu tanrıyı pasifleştirmektedir.

Böyle bir tanrı anlayılı İslam filozofları perspektifinde yoktur.

Peygamberi ve vahyi kabul ettiğiniz andan itibaren deizm çöker.

Deistlerin inandığı tanrı nasıl bir tanrı?

Öğretmenlerimize göre yaşamın anlamı nedir?

OSMAN MUSARA= Allah'a kul olmak. Peygamberin ümmeti olmak. Allah'ın sevdiklerini sevmek sevmediklerini sevmemek.

İBRRAHİM ABA= Allah'ın rızası.

EMİNE TIRAŞOĞLU= Koşulsuzca birbirimizi sevmeyi öğrenmektir.

ŞULE DAL= Yaşamak, sokak köpeğinin ıslak zeminde uyurken gördüğü düşle kaşlarının seyirmesidir.

NECİP ÇETİN= Yaşama anlamı yükleyen insandır. Onu kendi yaşam tecrübesi üzerinden yorumlar. Yaşamın anlamı daha çok yaşam olarak değerlendirilebilir.

BARIŞ TANDOĞAN= Öğrenmektir.

ERKAN ÜNOĞLU= Ne için yaratıldın ise "o" dur.

HAYDAR BOZKURT= Kulluk görevimizi layıkıyla yerine getirmek ve hesap gününe hazırlanmak.

ÖZAY KARAGÖZ= Nefes almak değil, her nefeste Allah'ı tefekkür edebilmektir. Emanete hanel getirme-den sahibine ulaştırabilmektir.

SÜMEYYE ÜLGER=Sürekli yeni deneyimler elde etmek ve bu deneyimleri İslam yolunda geliştirerek uygulayabilmek.

NİLÜFER ERDOĞAN= Önce sağlık sonra gezmek.

REMZİYE RENGİM KAHRAMAN= Yaradılış amacını bulmak.

HATİCE ERDOĞDU= Bana bahşedilen ömrü en güzel şekilde değerlendirmek.

AYFER YAZICI = Kul olmak.

MEVLÜT CAN SARISOY=Hayattır.

OLCAY HORZUM = Ahlaki paylaşımdır.

BEHİCE GÜVEN= Yaşamak masmavi bir deniz içindeki özgürlüktür.

MEHMET HALİS BATMAZ=Olmak ya da olmamaktır. Kimileri yirmi yaşında ölür, yetmişinde gömülür.

CENK BAŞARAN=Anladığımda olacağım ölmüş.

SADIK GÜRSEL KELEŞ=Allah'a kul olmak.

Şule Hoca'ya göre İsmet Özel'in dediği gibi : Berrak bir gök altında çocuklar için savaşmaktır.

İNSAN'IN İÇİ

İnsanın anlam arayışı varlığını kabullenmesiyle başlar. Varlığını yadsıyan insanın anlam kaygısı yoktur. Oyalanmalarla geçinir. Kendi dışında örülü şemalara gözünü bağlayan insan gördüklerini tanıyamaz. Kişinin varlığını kabullenışı ise bir iç yolculuktur. Bu yolculuk eşyanın mahiyetini kavramaktan geçer. Eşya, var olan şeylerin tümüdür. Bu şeyler içerisinde insan merkezde konuşlanmaktadır.

Modern psikoloji ilmine göre insanın dış dünyada varlığını gördüğü-kabul ettiği ve iletişime geçtiği insanlar kendi benliğinden izler taşıyan yani aynı fırçanın rengine bulaşmış olan veya aynı yaralara sahip olan insanlardır. Caddeleri dolduran insanların arasında dikkatimizi çeken, bazen uzun göz temaslari kurduğu-muz, bazı zamanlarda zihnimizde görüntüsü kalanlar ruhun aynasına ruhundan bir iz veya ışık yansıyan kişilerdir.

Yine modern psikolojiye göre insan yetişirken içinde imgeler izler anılar biriktirir ve bunlarla şehirler örer. Bu şehirlere yerleştirdiği imgeler ruhunda bir yerlere karşılık gelen eşyalardır (Psikanaliz ve rüyaların inşası, rüyaların dili). Bu şehirlerin bazı caddelerini aydınlatıcı sokak lambaları ile donatırken bazılarını karanlıkta bırakır ve oralara uğramamayı tercih eder. Huzursuzluk hissedeceği arka sokaklarıdır o uğramamayı tercih ettiği yerler (bilinçaltı yada bilinç dışı). Evlerin ardiye odaları gibidir. Atılamayan ama kullanımda olmayan bazen vazgeçilemeyen ama göz önünde olması da istenmeyen eşyalar doldurulur ardiyelere. İçimizde inşa ettiğimiz bu şehirlerin sokaklarında caddelerinde dolaşan, evlerinde yaşayan insanlar gördüğümüz ve kendimizden izler bulduğumuz insanlardır. Yani zihnimizde taşıdığımız insanlar bizim birer parçamızdır aslında. İnsan kendi zihninin sokaklarında kendisinden başka kimseyi barındırmaz. Sadece kendini farklı görüntülerde resmeder.

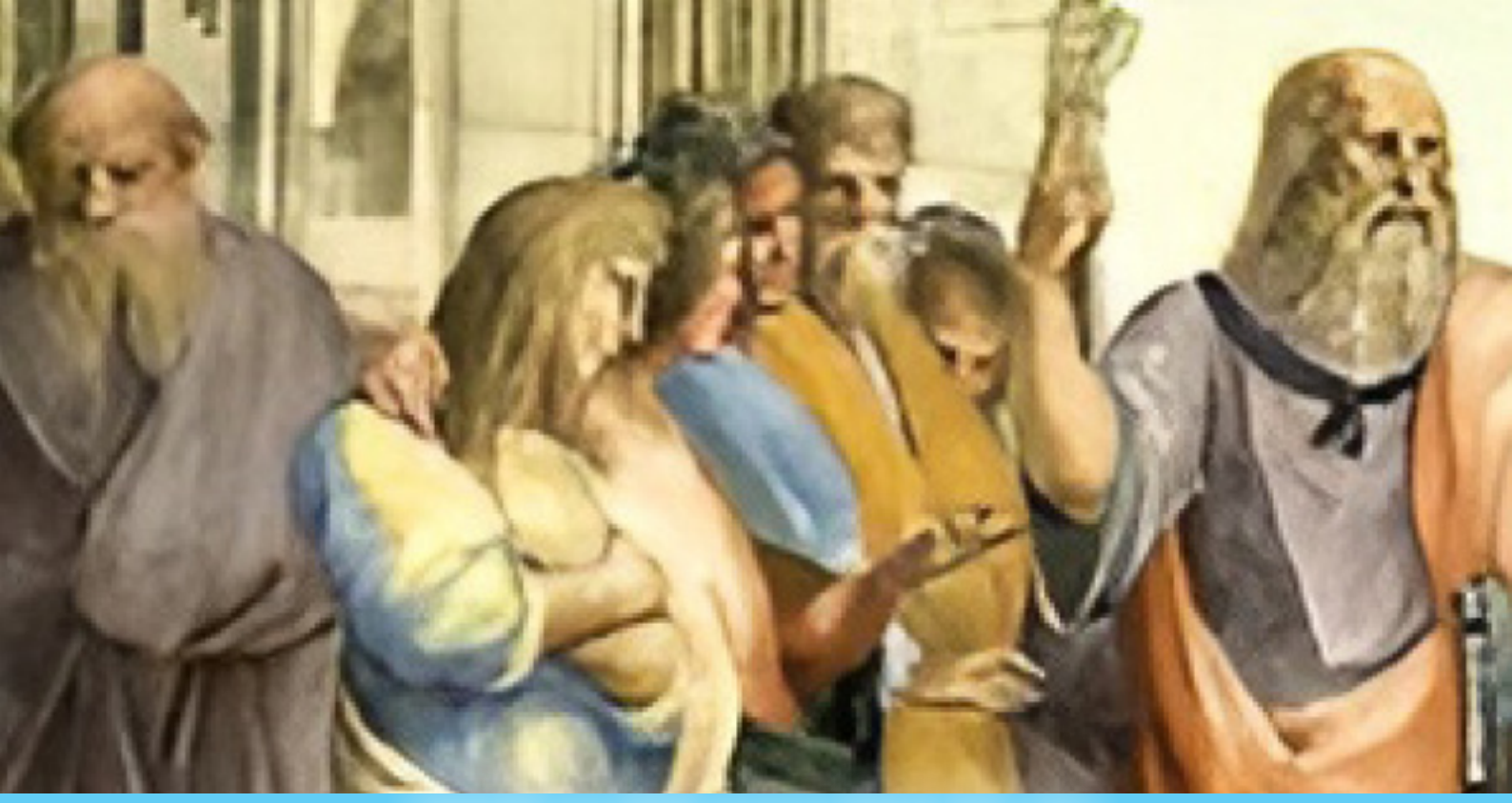
İşte bu sokaklarda oynayan çocuklar mutlu çocukluk anıları veya özlemini çektiği anlarıdır. Sokaklarından geçerken dışarıya açılan pencerelerine gözlerin iliştiği evler hatıralarını sakladığı odalarıdır. Bazen bir köşe başını dönerken aşınası olduğu bir tanıdığına rastlar. Uzatır elini tutar ve yürümeye başlarlar sokaklarda. Tuttuğu o el anlayışıdır.

Bazen sesiyle yol gösteren bir rehberle rastlar şehrinin caddelerinde dolaşırken. Rehber, tecrübeleri biriktirdiği belleğidir.

Yani özetle insan içinde sadece kendini barındırır. Ve kendi şehirlerini kendi örer. İçinde ördüğü o şehrin sokakları arasındaki denge ahenktir. Bu ahenk iç şehirle dışarda yaşadığı şehir arasındaki uyum olarak dışarı yansımalıdır. İcini dışına değil dışını içine dönüştürmelidir. Aslolan içteki kendiliğidir çünkü. İçinde yaşadığı benliği ne kadar tanır ve kabul ederse kuvveti ve mukavemeti de o kadar artacaktır. Kurduğumuz şehirlerde yaşattığımız kişiler her zaman dostane yavaşanlar olmaz. Bazı zamanlarda karanlık arka sokaklardan kendi şehrimizin varoşlarından çıkıp gelen karanlık simalar olur. Bu simaların karanlık olması karanlıkta büyütülmüş olmalarındandır. Şehrinin varoşlarına da adım atabilen insan orda tenhalıklarda bıraktığı yüzleri tanır ve kabul edebilirse, o caddelere de ışıklar donatır aydınlatırsa artık oralar da yükselen medeniyetinden payını alacaktır.

Kişinin iç huzuru şehrinin caddelerinden ne kadarının aydınlık ne kadarının karanlık olduğuyla alakalıdır. Caddeleri karanlığa bürünmüş kişiler huzuru elbette yakalayamaz. Kendi göğünü inşa etmeli evvela. Sonra o göğün gecelerini yıldızlarla donatmalı gündüzünü bulutlarla bezemeli güneşle parlatmalı. Güneşini içine kendi doğurtmalı göğünü kendi aydınlatmalı insan. Sonra dağlarına kırlarına yer ayırmalı. Beton yıgmamalı iç şehrine. İç şehrine beton yığımına çevirenlerin kalpleri katılaştırmaktadır.

Bu şehri inşa ederken ihtiyacı olan her harcı insan içinde hazır bulacaktır. Toprak ve suyla karılan daha sonra tanrısal nefesle can bulan insan içinin odalarında Esmâ'nın her birinden bir eser bulacak ve eserleri şehrine inşa etmekte kullanacaktır. Bunu başarabilen insan hayat denilen yolu yürümek eylemini başarı ile tamamlamış sayılacaktır. Kendi sesinin kendi nefesinin peşine düşen kendi ördüğü şehrin caddelerinde kendinden parçalar taşıyan yüzlerle karşılaştıkça kendini tanıyan insan varlık hikmetini en nihayetinde anlayacaktır. Göçü içine olanlara selam ile...

Filozoflar ve Sözlere

Bir kimsenin düşüncesini açıklayamaması köleliktir. (Euripides)

Ben bilmediğimi bildiğim için, öteki insanlardan akıllıyım. (Sokrates)

Geç kalan adalet adaletsizliktir. (Walter Savage Landor)

İyi olmak kolaydır, zor olan adil olmaktır. (Victor Hugo)

İyi veya kötü insan diye bir şey yoktur. İnsanlar iyi veya kötü olmayı düşünceleriyle belirlerler. (William Shakespeare)

Büyük fikirleri düşünenler büyük hatalar yaparlar. (Martin Heidegger)

Şanslı olan bükülebilen kalplerdir; kırılmadıkları için. (Albert Camus)

Genliğinde bilgi ağacı dikmeyen, yaşlılığında rahatlayacağı bir gölge bulamaz.

(Seneca)

Güçlü beyinler fikirleri tartışır, vasat beyinler o olayları tartışır, zayıf beyinler insanları. (Sokrates)

Bilenler konuşmazlar. Konuşanlar bilmezler. (Lao Tsu)

Bazen birinin yokluğuna o kadar alışırsınız ki, başka birinin gelip o boşluğu doldurmasından korkarsınız. (Balzac)

Fakat susuşu bana ağır geldi. Çünkü bu durumda iki kişi tek kişiden daha yalnızdır. (Friedrich Nietzsche)

Akıllı olmak da bir şey değil, mühim olan o akli yerinde kullanmaktır. (René)

Bir insanın sana neler verebileceği değil, senin için nelerden vazgeçeceği önemlidir.(Friedrich Hegel)

Sorgulanmayan bir yaşam gerçekte yaşanmamıştır.(Platon)

Türk Filozoflar

Var mısın ki yok olmaktan korkuyorsun. (Farabi)

Hiçbir şey kendi kendinin nedeni olamaz, çünkü nedenin kendisi oluşandan öncedir.(Farabi)

Hiç kimse görmek istemeyen kadar kör değildir.(İbn-i Sina)

İnsanın ruhu kandil, bilim onun aydınlığı ve Tanrısal bilgelik de kandilin yağı gibidir. Bu yanar ve ışık saçarsa o zaman sana “diri” denilir.
(İbn-i Sina)

Eğer evren dönmüyorsa ben ölüyüm demektir.(Ali Kuşçu)

Madde kendi kendine var olan bir hayaldir.(Nurettin Topçu)

Halbuki gerçek kültürde sanatı,hukuku,ahlakı felsefeden ve ilimden ayırmaya imkan yoktur.(Hilmi Ziya Ülken)

Kendi fikrine ihanet eden mahvolmuştur.(Hilmi Ziya Ülken)

Dil mızraktan, daha derin yaralar.(Hacı Bektaş-1 Veli)

İlim beşikte başlar, mezarda biter.(Hacı Bektaş-1 Veli)

İnanç, görünmeyene inanmaktır; görünmeyene inanırsanız başkalarının görmediklerini görebilirsiniz.(Nasreddin Hoca)

Sevmek için anlamak, anlamak için sevmek gerekir.(Takiyettin Mengüşöglü)

Eğer bir gün benim sözlerim bilimle ters düşerse bilimi seçin.(Mustafa Kemal Atatürk)

Gençliği yetiştiriniz. Onlara ilim ve irfanın müspet fikirlerini veriniz. Geleceğin aydınlığına onlarla kavuşacaksınız.(Mustafa Kemal Atatürk)

Bırakacağın eli hiç tutma, tutacağın eli ise hiç bırakma. Sahte sevgilere gül olmaktadır, gerçek sevgilere diken ol.(Hz.Mevlana)

Anlaşılmak gibi bir derdimiz vardı. Ne zaman ki kendimizi anlatamadığımızı fark ettik. İşte o vakit susmalar dostumuz oldu.(Hz.Mevlana)

ÖLÜM İLE HAYAT ARASINDAKİ FARK

Thales dedi ki:

“Hayat ile ölüm arasında hiçbir fark yoktur”

“o halde niçin ölmüyorsun? dediler

Dedi ki:

“Hayat ile ölüm arasında bir fark olmadığı için”

KISA CEVAP

Heraklit' e “Niçin az konuşuyorsunuz?” diye sormuşlar

Heaklit şu cevabı vermiş:

“sizler bol bol gevezelik edesiniz diye...”

CEZA

Büyük iskender'e , “Falan kişiler sizin aleyhinize konuşuyorlar ; onlara gerekli cezayı versenizde sustursanız olmaz mı” dediklerinde,kendisinden şu cevabı almışlar:

“O zaman onlar,söyledikleri şeylerde haklı olurlar.”

MUTLULUK

Tolstoy'a “Nasıl mutlu olursunuz?” diye sorduklarında şu cevabı vermiş:

“Sahip olduğum şeylere sevinerek ,sahip olamadıklarım ise hiç üzülmeyerek .”

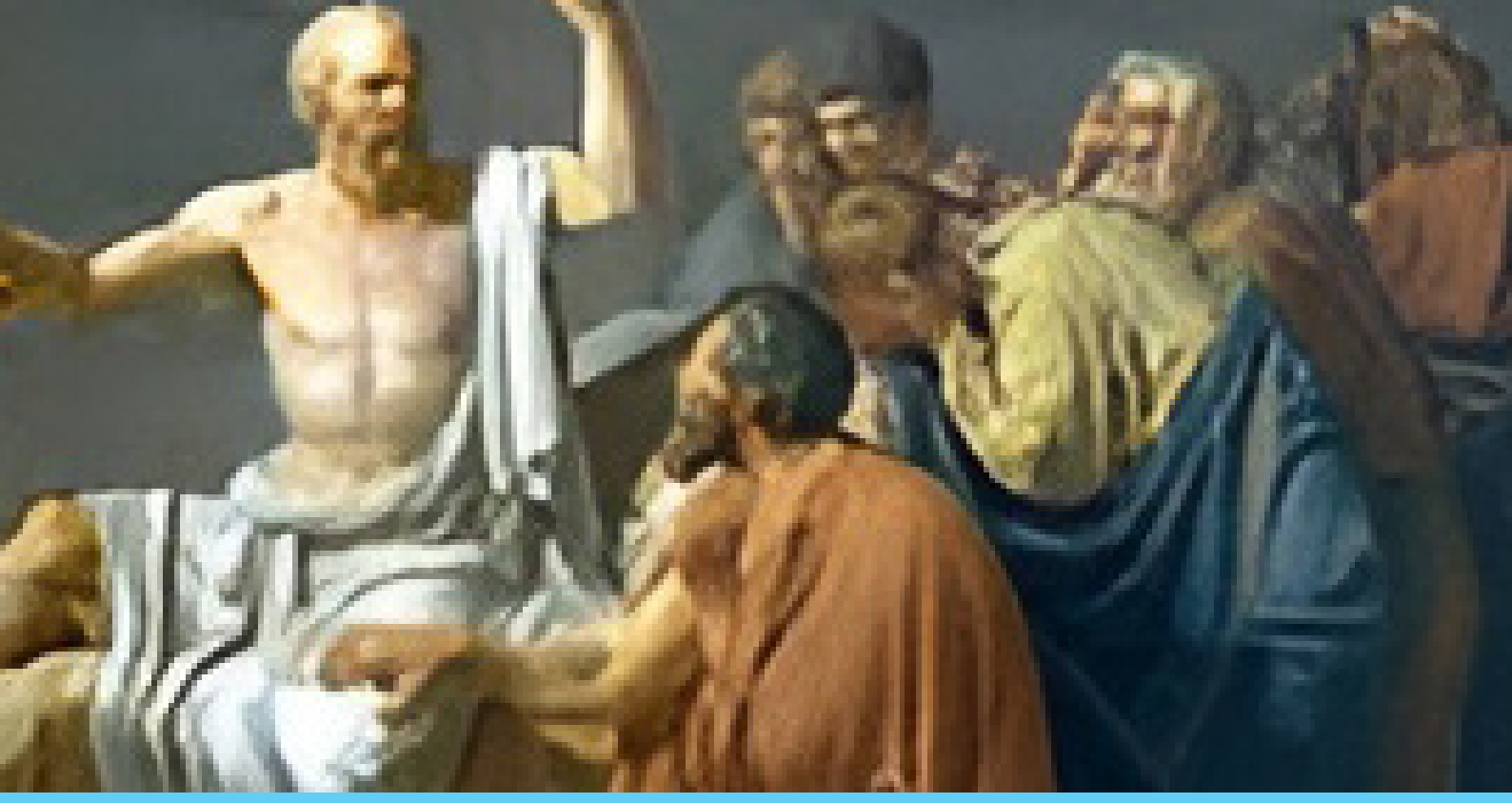
KENDİMİZE BENZETTİK

Bir sohbet sırasında ,Arif Nihat Asya'ya, “Eğilir ,bükülür,katlanır,isten,len şekle kolayca sokulur bir cam yapmışlar,duydunuz mu?” diye sorarlar.

Arif Nihat Asya şu cevabı verir:

“Desenize ,camıda kendimize benzettik!”

YALNIZ DEĞİLİM

Aisopos (Ezop) evinde çalışırken ,bir asil kapıyı vurmadan içeri girer ve kitaplarına eğilmiş filazofa,”Böyle yapayalnız nasıl oturabiliyorsun?” der.

Aisopos başını kaldırır, “Ben yalnız falan değilim “ der, “ama sen içeriye girdiğin andan itibaren ne kadar yalnız olduğumu anladım.”

GERÇEK ÜSTÜNLÜK

Atinalı solon’ a “Senin bilginin diğer insanların sahip olduğu bilgilere üstünlüğü nedir?” diye sorduklarında ; “Sahip olduğum bilginin çok az olduğunu bilmemdir” diye cevap verir.

İYİ KONUŞMAK

Filanca kişi senin aleyhine konuşuyor diyenlere Sokrates şu cevabı vermiş:

“O zaten iyi konuşmasını hiçbir zaman öğrenememiştir .”

VİCDAN

Zalim ve gaddar bir hükümdarlardan biri , bir filazofa, “vicdan neye derler .”diye sormuş

Filazof, “senin bilmediğin ve sana lazım olmayan şeye derler .” demiş.

ZAMANSIZ SORU

Zamanını ilme adanmış çok meşgul bir bilge kişiye, “Zaman nedir ?” diye sorduklarında ,ondan şu cevabı almışlar:

“Şu anda zamanı anlatacak kadar zamanım yok.”

Din Felsefesi

Din Nedir;

Dini kısaca tanımlamak gerekirse: Din, bir tür hakikat fikri çerçevesinde toplanmış insanların bireysel ya da kolektif inançları, eylemleri ve tecrübelerinin toplamıdır. Bu açıdan bazı inançlı insanlar için din, hayatı anlamlandırmanın yegâne yolu olarak görülür. Dinler, tanrılar ile insanlar arasındaki sözleşmeyi düzenleyen araçlar olarak da görülebilir. Bu bakımdan, çok daha fazla detaya ve inceliğe sahiptir. Çünkü belli bir şeyi yaratmanın veya belli bir şeyin sebebinin belli bir tanrı olduğuna inanabilirsiniz; ancak o tanrının o şeye neden sebep olduğunu izah etmeye başladığınızda, çok daha karmaşık ve detaylı bir anlatı inşa etmeniz gerekmektedir. Bu da dinlere, tanrılara nazaran çok daha derin bir boyut katmaktadır.

Teoloji Nedir;

Teoloji çoğunlukla dini bir gelenek içerisinde doğar ve kabul edilen dini geleneğin temel inanç ile kavramlarını geliştirmeyi hedefler. İddialarını doğru kılmak için dayandığı kaynaklardan en önemlisi kabul edilen dini geleneğin doğruları, kutsal metinleri veya yazıtlarıdır. Teolojinin bu yaygın formuna “Kutsal Teoloji” ismi de verilir ve genellikle teizmin bakış açısına yaslanır.

Dinde İman;

Din felsefesindeki diğer bir konu başlığıysa teistlerin inançlarını gerekçelendirme zorunluluklarının

olup olmadığıdır. Din felsefesi tarihinde Tanrı'nın varlığının sadece ona inananlar için değil herkes için de rasyonel temellere sahip ve argümanlarla kabul edilebilir olduğunu göstermeye yönelik çaba “Doğal Teoloji” ismini taşır. Her teist tabii ki inandığı Tanrı'nın var olup olmadığını kanıtlamak ister fakat bu bir zorunluluk değildir. Çünkü bir teist, bir dine inanıyorsa belli bir kanıt olduğu için değil gönülden inandığı için inanıyordur. Dinlerde önemli olan bu konu, görmeden inanmak ve iman etmektir.

İnsanın Dine İhtiyacı;

Tanrı fikrinin kendisi midir yaratılmış olan, yoksa tüm varlık alanı mıdır, bilinmez; ama bu noktada asıl meseleye giriş yapmadan, Osho'ya kulak vermekte fayda vardır.

“Tanrı var olabilir ya da olmayabilir ama tanrıya ihtiyaç vardır. Tanrı orada olmasa bile tam gelişmemiş beyin onu uyduracaktır. Çünkü az gelişmiş beyinlerin buna ihtiyacı vardır.”

Yani Osho'ya göre insan, özsel olarak Tanrı fikrine bağlı olmak durumundadır ve işin özü, bu problemin Tanrı'nın gerçekte var olup olmamasıyla ilgisinin olmayışıdır. Ona göre, insanın böyle bir eğilime sahip olması, varlığını sürdürdüğü her tarihsel âna, dolaylı ya da doğrudan sirayet etmiştir.

Osho'nun aksine insanın dine ihtiyacı olmadığını, dinin insana daha çok zarar verdiğini düşünen Karl Marx'a da kulak vermek gerekiyor

“Din toplumların afyonudur.”

Marx, özünde dini bir yanılsama olarak görür. Din, aynı zamanda bir çeşit ideolojidir. Yanılsama olarak din yorumu Auguste Comte'nin üç hal yasasına benzetilebilir. Üç hal yasasında ilk evre olan “teolojik evre” de insanlar, anlayamadığı olayları tanrılar icat ederek açıklamaya çalışmıştır. Marx'ın yanılsama olarak dini görüşü de buna benzer bir açıklamadır. Din, insanın Evren'e, Dünya'ya, olaylara, insana, hayata ve varoluşun anlamına karşı cevap verecek donanımdan yoksun olmasından kaynaklanır. İdeolojik olarak din ise, Marx'a göre çıkar çatışmalarının bir ürünüdür. Din, ideolojik olarak “uyuşturucu” görevi görerek, üst yapının alt yapıyı elinde tuttuğu etkili bir silahtır. Marx'a göre din, yanlış bir bilinçtir. Diğer bir deyişle altyapının koşullarından doğan bir illüzyondur.

İnsan ve Din;

Dinin yaratıcı tekâmül üzerinden kurduğu tahakkümün kitleleri yönlendirecek

bir ahlaksallık öğretisiyle sonuçlanmaması neredeyse kaçınılmazdır. Dolayısıyla insanlığın nefsi ve dünyevi hırsları yüzünden dinlerin beraberinde getirdiği ahlaksallığın yıkıma, bozguna uğraması zorunlulukla gereklidir.

İnsan, vuku bulan bu ahlaksallıktan gitgide uzaklaştı ve en nihayetinde

değer yargılarına da veda etti. İyi ve kötü denilerek değer atfedilemeyecek

güdülerine, insani arzularına karşı yenik düştü ve insan, kendisine yabancılaştı. Günümüz dünyasında çoğu teistin ahlaki yapısı nefislerine

göre şekillenmekte, kutsal saydıkları değerlerin onlara gösterdiği ahlaki yoldan saptıkları görülmektedir.

Din ve Gelenek

İnsanlık tarihi boyunca, insanların gelenekleri tabulaştırması, insanlığı

kısıtlıyor. Bu gelenekler bir amaca hizmet etmeksizin ve dönem şartları

göze alınmaksızın insanlar tarafından sorgulanmadan uygulanıyor.

Dinin geleneklerle bağdaştırılmasıysa dine yapılmış büyük bir zulümden

ibaret. Bu olumsuz temelli gelenekler; dini, kendi etkisini arttırmak üzere kullanabiliyor ve böylece otoriter yapısını sağlamlaştırıyor. Bu geleneklere karşı gelemeyen insan, zamanla bu otoriter yapı altında eziliyor, yeri geldiğinde kendi kararlarını almaktan yoksun bir birey haline dönmeye zorlanabiliyor.

Modernitenin dönemsel akımlarını yakalayamayan ve günümüz dünyasına ayak uydurmakta zorlanan insanlar, gelenekleri kutsal hale getiriyor ve dinin bu bağlamda zarar görmesine sebebiyet verebiliyor.

Günümüzde Dinin Konumu

Günümüzde dinler, insanların inançları olmaktan dışarı çıkmış ve tanımlar bu kavramı izah edemez hale bürünmüştür. Dinlerin metalaştırılması, günümüzde dinlere büyük zararlar veriyor, dinleri dünyaya bu şekilde tanıtıyor ve çoğu kişinin “Din” kavramından uzaklaşmasına yol açıyor. Dinler de çoğu düşünce

akımı ve ideolojiler gibi insanoğlu tarafından baskıcı güç olarak kullanılmaya açıktır. İnsanlık tatmin olmaz bir açlıkla her zaman daha fazlasını istemiştir. Bu yüzdendir ki yıllar boyunca insan, insanı kendine kul etmiş, ayırtırmış, sömürmüş ve daha fazlasını elde etmek uğruna bir sömürü saltanatı kurmuştur.

Merkezinde para olan bu sömürü saltanatı kendine dinleri de alet etmeyi başarmıştır. Bu dünyada insanların elinden her şeylerini alıp onlara varsayımsal bir dünya, ilahi bir adalet sunmuş, insanlığı bu sömürü saltanatına karşı pasifize etmek için “Tanrı” ve “Din” gibi insanın kutsal saydığı şeyleri kullanmıştır.

SOSYAL MEDYA YALNIZLAŖTIRIYOR

Sosyal medyanın yalnızlaŖtırdığına inanan bilim insanlarına göre, Twitter ve Facebook gibi paylaşım siteleri, insanları birbirlerine yaklaŖtırmadığı gibi bireyleri gerçeklikten koparıyor. Massachusetts Institute of Technology (MIT) öğretim üyelerinden sosyolog Prof. Sherry Turkle 'Alone Together' (Birlikte Yalnız) adlı kitabında teknolojinin, insan yaşamında hakimiyet kurmak üzere olduğunu savunuyor. Turkle'a göre, insanlar, teknoloji sayesinde birbirleriyle daha iyi iletişim kurabilecekleri yanılgısı içinde ve sanal gerçeklik, gerçek dünyanın kötü bir taklidi.

Cenaze töreninde iPhone

Sherry Turkle, önceki gece katıldığı bir komedi programında insanların cenaze törenlerinde bile iPhone'larıyla oynadığını söylemiş, programın sunucusu komedyen Stephen Colbert de "Herkesin bir güle güle deme şekli var" diye karşılık vermişti. Gazeteye göre, Ohio'daki Kent State University'den Prof. William Kist, "insanların kullanmakta olduğu farklı iletişim türleri, onları korkutan bir şey haline geldi" derken, ABD'de en çok satan kitaplar arasında yer alan "Shallows" (Sığlar) adlı kitabın yazarı Nicholas Carr, internet kullanımının insanların düşünme şeklini değıŖtirdiğini, kitaplar ve dergilerde yer alan karmaşık bilgileri hazmetme yeteneğini zayıflattığını söylüyor. Öte yandan 'The Social Network' (Sosyal Ağ) adlı film de, Facebook'un gerçek hayata adapte olamayan asosyaller tarafından kurulduğuna dikkat çekerek tartışmayı yaygınlaŖtırdı. Siber aleme şüpheyle yaklaşan akademisyenler arasında son kitabıyla ses getiren Turkle, BlackBerry'leri bir kenara koyup, Twitter ve Facebook hesaplarını kapatmayı öneriyor. Turkle, "Hayatımızı zenginleŖtirecek teknolojiler geliŖtirdik ama bunların bizi kısıtlamasına izin veriyoruz" diyor.

Turkle'a destek verenler kısa zaman önce İngiltere'de yaşanan bir intihar vakasını örnek veriyor. Facebook sayfasından intihar edeceğini duyuran Simone Back'in 1.048 arkadaşı mesajı gördü. Fakat hiçbiri konuyla ilgili bir şey yapmadı. Simone'un sayfası yalnızca hakarete varan bir tartışmaya tanık oldu.

İnternetin öldürdüğü 10 şey

Her yerin birbirine bağı olduğu yeni dünyada, internet hayatımızı zenginleŖtirip kolaylaŖtırdı. Ama artık sanal alemin getirdiklerinin yanında götürdüklerini de konuştuğumuz bir dönemdeyiz

1-Mesai saatleri

Cep telefonunun icadından önce işverenlerin, çalışanlarının 9-5 arası çalışma saatlerine ne kadar saygı duyduğunu hesaplamamız mümkün olmasa da, bu sayının gelişen teknoloji sayesinde azaldığını söyleyebiliriz. İnternet çağında işi ofiste bırakıp eve dönmemiz mümkün olmuyor.

2-Film kiralama

25 sene önce 'Blockbuster' adıyla ilk dükkanını açan film kiralama şirketi, geçtiğimiz eylül ayında iflas ettiğini açıkladı. Blockbuster gibi sapır sapır dökülen film kiralama firmaları, internet üzerinden yasal veya yasal olmayan yöntemlerle film izlemeye karşı rekabet edemedikleri için iflas ettiler.

3-Konsantrasyon

İnternetin görünmez ağları hepimizi daha sık sardıkça, gittikçe artan bir kitle, çocukların dikkat dağınıklıklarını internete bağıyor. Ders yaparken Facebook'a bağılanan gençler, kitap okumak yerine, internetteki sosyal ağ sayfaları ile ilgileniyor.

4-Kibarlık

Gizli kimlik arkasından yorum yapabilmenin getirdiğı rahatlık, bilgi alışverişinin kabalaşmasına ve bayağılaşmasına sebep oldu. Yazılan haberlerin altında sıklıkla gördüğümüz iğneleyici veya sert eleştirilerden, tanınmış isimlerin çirkin resimlerinin altına düşülen yorumlara kadar, günümüzde iletişim kalitesi çok vasat.

5-Telefon rehberi

Eskiden herhangi bir ürün almak istediğiniz zaman veya belirli bir hizmete ihtiyacınız olduğu zaman telefon rehberini açar, harf başlığına gider, oradan istediğiniz kişiyi bulur, arardınız. Gençlerin bu günleri hatırlaması zor. Artık bu tür etkileşimler tamamen internet üzerinden yapılıyor. Acıktıysanız, “Yemeksepeti”ni arıyorsunuz.

6-Mektup yazmak

Günümüzde, sevgililerin birbirleriyle iletişim kurmak için birden fazla seçenekleri var. Bu seçenekler arasında elle yazılmış mektuplar son sırada. Artık ayrılıklar da Facebook üzerinden tek bir tuşla, ‘statü’ değiştirerek yapılabiliyor!

7-Tatiller

İnternette geçen tatil, tatil midir? Bu sorunun cevabı kuşkusuz kişiden kişiye değişecektir. Fakat tartışılmaz bir gerçek de, e-postadan yoksun olduğumuz günlerde, tatile çıkıp plajda yattığımız zaman kitap okuduğumuz veya başka dinlendirici bir faaliyette bulunduğumuzdu. Artık, işten ne kadar uzak olursanız olun, elinizde bir BlackBerry varsa, iş ve tatili sentezlenmiş oluyorsunuz.

8-Gizlilik

İnternet yaşamın vazgeçilmez bir parçası olması, kişiye dair bilgilerin de internet üzerinden kolayca elde edilebilmesi anlamına geliyor. YouTube ve Facebook gibi programlar aracılığıyla, kişisel resimler veya görseller, istem dışı olmasına rağmen herkese açık ortamlara düşebiliyor. Bu ve benzeri kişisel gizliliğe karşı ihlallerden daha da endişe verici olan, ‘çevrimiçi gizlilik koruma’ firmaları, herhangi bir kişiye dair birçok kişisel bilgiyi kolaylıkla elde edebiliyor.

9-‘Gerçeklik kavramı’

“İnternette okuduğun her şeye inanma!” sözünü hep duyuyoruz. Ne kadar söylene azdır. Bedava olmasa bile, herkese açık ve herkes tarafından kullanılan bir ortam olan internet, her türlü fikrin yayılmasına aynı oranda açık. Sıklıkla, ‘fikir’ ve ‘bilgi’ kavramları, farklılıklarını yitirip aynı anlamı alıyorlar. Bugünlerde politikacılar, uzmanlar ve blogcular dahil her türlü kullanıcı, sıklıkla internet üzerinden yalan haberlerin yayılmasında aracı oluyor.

10-Yıllık

İnternet, yıllık kavramını tamamen yok etmiş olmasa da, ciddi bir rakip olarak karşısına çıktığını söyleyebiliriz. Okullar eskisi kadar öğrencilerin birbirlerini hatırlayabilmeleri için tasarlanmış yıllıklar satamıyor. Öğrenciler, MyYearbook.com gibi internet sitelerinde okul arkadaşlarının resimleri ile yorumlarını içeren internet sayfalarına üye olabiliyorlar.

POPÜLER KÜLTÜR VE MODA

Endüstri toplumunda yerel ve değişme eğilimi düşük kültürel örüntüler, yerini çok hızla değişen ve birbiriyle yüz yüze ilişkisi olmayan kitlelerin tükettiği kültürel örüntülerle yer değiştirmeye başladı. Bu hızlı değişme ortamında bir kültür ihtiyacı ortaya çıktı ve içinde sinemanın, müziğin, sporun, medyanın ve çeşitli tüketim eğilimlerinin üretiminin yer aldığı bir kültür endüstrisi doğdu.

Kültür endüstrisinin yarattığı ve kitlelerin tüketimine açık kültüre popüler kültür diyoruz. Bir başka deyişle popüler kültür, halkın standart tüketiciler kitlesi halini aldığı, üretilip kendisine sunulan ürünleri denetleme ve belirleme olanağının bulunmadığı, içinde yaratıcı ve geliştirici olarak yer almadığı, ticari ve endüstriyel kurumlar tarafından üretilen ve dağıtılan kültürdür.

Popüler kültür, tüketim toplumundan ayrı düşünülemez. Popüler kültürün yarattığı en önemli kurumlardan birisi modadır. Moda dediğimiz giyim-kuşam tarzı, eskinin giyim-kuşam tarzının sürekli ve ihtiyaçlara yönelik doğası yerine, her yıl değişen ve belirli merkezlerce üretilen, tarzları yerleştirmiştir.

Böylelikle hemen hemen her yıl ve her mevsim yeni bir giyim-kuşam eğilimiyle karşılaşıyoruz ve bu eğilim piyasa ekonomisi içinde önemli bir tüketim alanı yaratıyor. Modanın yanı sıra eğilimler (trend'ler)de ortaya çıktı. Bu eğilimler genellikle medya tarafından tanıtılıp yayılıyor ve geniş kitlelere mal olan bu tanıtımlar geçici tüketim eğilimlerinin belirli dönemlerde geçerli kılıyor. Genellikle gençliğin hedef alındığı bu tanıtımlarda kültürel tüketimi tanımlayan yeni bir sözcük ortaya çıktı: Trendy... Yani yayılan eğilime uyan ve onu tüketen kişi! *** Böylelikle kişiler kendi içinde yer aldıkları kültürel eşiklerden çıkıp, pek çok kişiyle hatta küresel ölçekte aynı eğilimleri paylaşır hale geliyorlar. Marka tüketimi de böyle geliyor. Belirli markaları tüketmenin bir değer haline gelmesiyle birlikte, kişiler sınıfsal ve kültürel ayrımlarından ziyade tükettikleri markalarla tanımlanıyorlar. Markaların bir değer haline gelmesi, tüketim toplumunun ve piyasa ekonomisinin en önemli sonuçlarından birisidir.

Aydınlanma Nedir?

Aydınlanma, insanın kendi suçu ile düşmüş olduğu bir ergin olmama durumundan kurtulmasıdır. Bu ergin olmayış durumu ise, insanın kendi aklını bir başkasının kılavuzluğuna başvurmaksızın kullanmayışıdır. İşte bu ergin olmayışa insan kendi suçu ile düşmüştür; bunun nedenini de aklın kendisinde değil, fakat aklını başkasının yardımı ve kılavuzluğu olmaksızın kullanmak kararalığını ve yürerliliğini gösteremeyen insanda aramalıdır. Sapere Aude! Aklını kendin kullanmak cesaretini göster! sözü şimdi aydınlanmanın parolosu olmaktadır. Doğa insanları yabancı bir yönlendirilmeye bağlı kalmaktan çoktan kurtarmış olmasına karşın (naturaliter ; bunun nedenini de aklın kendisinde değil , fakat aklını başkasının kılavuzluğu ve yardımı iorenes), tembellik ve korkaklık nedeniyledir ki, insanların çoğu bütün yaşamları boyunca kendi rızalarıyla erginleşmemiş olarak kalırlar, ve aynı nedenlerledir ki bu insanların başına gözetici yada yönetici olarak gelmek başkaları içinde çok kolay olmaktadır. Ergin olmama durumu çok rahattır çünkü. Benim yerime düşünen bir kitabım, vicdanımın yerini tutan bir din adamım, perhizim ile ilgilenerek sağlığım için karar veren bir doktorum oldu mu, zahmete katlanmama hiç gerek kalmaz artık. Para haracayabildiğim sürece düşünüp düşünmemem de pek o kadar önemli değildir; bu sıkıcı ve yorucu işten başkaları beni kurtaracaktır çünkü. Başkalarının denetim ve yönetim işlerini lütfen üzerlerine almış bulunan gözeticiler (vasiler,ç.) insanların çoğunun, bu arada bütün latif cinsin ergin olmaya doğru bir adım atmaya sıkıntılı ve hatta tehlikeli bulmaları için, gerekeni yapmaktan geri kalmazlar. Önerilerine kattıkları hayvanları önce sersemleştirip aptallaştırdıktan sonra, bu sessiz yaratıkların kapatıldıkları yerden dışarıya çıkmalarını kesinlikle yasaklarlar; sonra da onlara, kendi kendilerine yürümeye kalkıştırlarsa başlarına ne gibi tehlikelerin geleceğini bir bir gösterirler. Oysa onların kendi başlarına hareket etmelerinden doğabilecek böyle bir tehlike gerçekten büyük sayılmaz; çünkü bir kaç düşüşten sonra bunu göze alanlar sonunda yürümeyi öğreneceklerdir, ne var ki bu türden bir örnek insanı ürkütüverir ve bundan böyle de yeni denemelere kalkışmaktan alıkoyar

Demek oluyor ki her birey için neredeyse ikinci bir doğa yerine geçen ve temel bir yapı oluşturan bu ergin olmayıştan kurtulmak çok güçtür. Hatta insan bu duruma seve seve katlanmış ve onu sevmiştir bile; işte bu yüzden o, kendi aklını kullanma bakımından gerçekten de yetersizdir; çünkü onun böyle bir deneyi gerçekleştirilmesine asla izin verilmemiştir, o aklını kullanmayı denemeye hiç bir zaman bırakılmamıştır. Dogmalar ve kurallar, insanın doğal yetilerinin akla uygun kullanılmasını ya da daha doğru bir deyişle kötüye kullanılmasının bu mekanik araçları, erginleşme ve olgunlaşma için sürekli bir ayakbağı olurlar. Biri çıkıp yürümeyi köstekleyen bu zincirleri atsa da, en dar hendekten bile hemen öyle pek kolayca atlayamaz; çünkü o henüz kendisine güven duyarak bacıklarını özgürce hareket ettirmeye daha alışmamıştır. İşte bundan dolayı da ruhlarını, zihinsel yanlarını kendi başlarına işleyip kullanarak ergin olmayıştan kurtulan ve güvenle yürüye-bilen, pek az kişi vardır.

Oysa buna karşılık, kitlenin kendi kendisini aydınlatması daha çok olanak taşır; hatta ona özgürlük, yani özgür olma hakkı tanınırsa bu durumun önüne geçilemez de. Çünkü yığının içinde, kamuda -vasiler arasında bile- bağımsız düşünebilen bir kaç kişi her zaman bulunacaktır; bunlar önce kendi boyunduruklarını atacaklar, sonra da insanın kendindekini akıllıca değerlendirmesi yanında bağımsız düşünmenin kişi için ödev olduğu anlayışını çevrelerine yayacaklardır. Ama eskiden kitreyi boyunduruk altına sokan ve kendileride aydınlanmaya öyle pek layık olmayan ve hak kazanmayan gözeticilerden bir kaç şimdi çıkipta kitleyi boyunduruktan kurtulmaları için kışkırtırlarsa, öteki gözeticiler bunları boyunduruk altında kalmaya zorlarlar; önyargıları işte böyle zararları vardır ve bu önyargılar kendilerini yayanlardan sonunda öçlerini alırlar. Bundan dolayı: kamu ancak yavaş yavaş aydınlanmaya varabilir. Gerçi bir devrimler ile bir baskı rejimi, kişisel bir despotizm, zorbalık yönetimi yıkılabilir; ancak yalnız bunlara, düşüncelerde gerçek bir düzelme, düşünüş biçimlerinde ciddi bir iyileşme elde edilemez; tersine, bu kez yeni önyargılar, tıpkı eskileri gibi, düşüncesiz yığına, kitleye yeni birer gem, yeni birer yular olurlar:

Oysa aydınlanma için özgürlükten başka bir şey gerekmez ve bunun için gerekli olan özgürlük ve özgürlüklerin en zararsız olanıdır: Akli her yönüyle ve her bakımdan çekinmeden kitlenin önünde apaçık olarak kullanmak özgürlüğü”

Sokratesin Savunması

Atinalı Sokrat (İÖ 469–399) uzlaşmaz karşıtlıklara meydan okumanın spekülâtif filozoflar için yarattığı ikileme başa çıkmanın yolunu ararken, Küçük Asya kıyılarından Sicilya'ya kadar Grekçe konuşan dünyaya yayılmış olan felsefi hareketlilik, Atina'da yoğunlaşarak, önderlerinden biri olan Perikles'in ifadesiyle "Hellas okulu" haline gelir. Atinalı bir taş ustasının oğlu olan Sokrat'ın Atina'nın felaketiyle sonuçlanan Sparta Savaşı'nda -temayüz etmese bile- cesaretle savaştığı anlaşılmaktadır. Felsefe eğitimi de gören Sokrat -spekülâtif düşüncüyü uygulamaya koyanları içine düştikleri tuzaktan kurtarmak üzere- belirli bir soru sorma yöntemini, bir diğer ifadeyle, "yaygın ve fakat gelişigüzel görüşleri yoğun akılcı sorgulamaya tabi tutma yöntemini" benimser. Zaman içinde, hemşerileri, onun geleneksel görüşlere sürekli burnunu sokmasını sadece sıkıcı değil, tehditkâr bir tutum olarak görmeye başlarlar ki, bu durum, Sparta yenilgisi sırasında ve sonrasında siyaseten yönünü şaşırılmış olan şehirde, bir tür Atina karşıtlığı olarak algılanmakta gecikmez. Sokrat'ın, kötülüğüyle ünlü münafık Alcibiades dahil, şaibeli bir grup zengin ve genç adamlarla ilişki içinde olması da itibarını zedeler ve sonunda, yeni görüşler ihdas etmek ve Atina gençliğini kötü yola sevk etmekle suçlanarak yargılanıp ölüme mahkûm edilir. Duruşmanın aşağıda sunulan tasvirini öğrencisi Eflâtun, Apologiâda (Savunma) kayda geçirir. Duruşmanın halka açık olarak yapıldığı düşünülürse, Apologiâda Sokrat'a atfedilen ifadelerin savunma sırasında Sokrat tarafından gerçekten dile getirildiği kabul edilebilir. Doğrusu Atinalılar, Meletos'un bana yüklediği kötülüklerin suçlusu olmadığımı inandırmak için sizi, saptamamı uzatmam gerektiğini sanmıyorum; dediklerim yeter. Ama daha önce de söylediğim gibi, bana karşı beslenen düşmanlıklar, günüler sayısız; iyi bilin, doğrudur bunlar. Suçlu diye yargılı olursam, işte bunlar yüzünden olurum, bu yüzden yitiririm. Ne Meletos, ne de Anitos yüzünden. O leke sürmeler, şu bir yığın adamın çekemezliği yok mu, nice nice kişilerin yok olmalarına yol açtı, daha da açar elbet; öyle ya bu kötülük gelip bana dayanmakla kalmaz ki

Belki şöyle diyecek biri bana: "Peki Sokrat, seni böyle ölüme sürükleyecek bir yaşam sürmekten utanç duymuyor musun?" Bu adama şu doğru yanıtla karşılık verebilirim: "Yanıyorsun gönüldeşim. Bir adamın değeri ne denli az olursa olsun, ölür müyüm, kalır mıyım diye düşünmemelidir o adam. Bir iş görürken doğru mu eğri mi davrandığını, yiğit bir adam gibi mi, yoksa ödle bir adam gibi mi davrandığını düşünmelidir yalnız. Sana kalırsa, Troiâda ölen yarı-tanrıların hepsini, bu arada onursuzluğa karşı her türlü sakıncayı göze aldığı için, özellikle Thetis'in oğlunu bönlükle damgalamak gerekir. Onun Hektor'u bir ayak önce öldürmek için ivcenlik ettiğini gören anası, tanrı kadın, yanılmıyorsam aşağı yukarı şu sözleri söylemişti ona: "Oğlum, arkadaşın Patroklos'un ölüm öcünü alırsan, yok edersin Hektor'u, şunu bil ki sen de öleceksin; çünkü şıpın arkasından yargı bekliyor seni, tanrı dileği böyle buyuruyor." Bu öğüt ölüme, sakıncaya kulak asmamaktan alikoymadı onu; gönüldeşlerinin öcünü almadan, alçak olarak yaşamaktan daha çok korkuyordu. "Şurada, şu gibi, maskara gibi durmaktansa, öcümü alayım düşmanımdan, sonra ben de öleyim!" Ölüme, sakıncaya bana mısın, dedi mi o? En doğru davranış, Atinalılar, bir kimsenin yeri neresi olursa olsun, ister kendinin yaraşık bulup seçtiği, ister komutanının gösterdiği yerde sakıncaya karşı dayatmak, direkt mektir bence; ölümü, ona benzer daha nice sakıncaları değil, ancak onuru göz önünde tutmalıdır insan. Atinalılar, benim için de bundan başka türlü davranmak, çok garip bir çelişmeye düşmek olurdu; çünkü Potideâda, Amphipolis'te, Delionda, seçtiğiniz komutanların gösterdikleri yerde, her türlü ölüm sakıncası karşısında bütün gözüpekliliğiyle duran ben, şimdi tanrı beni, kendimi ve başkalarını incelemek, sınamak için filozoflukla görevlendirdiğinde ölüm ya da başka bir şey korkusuyla işimi bırakıp nasıl kaçır

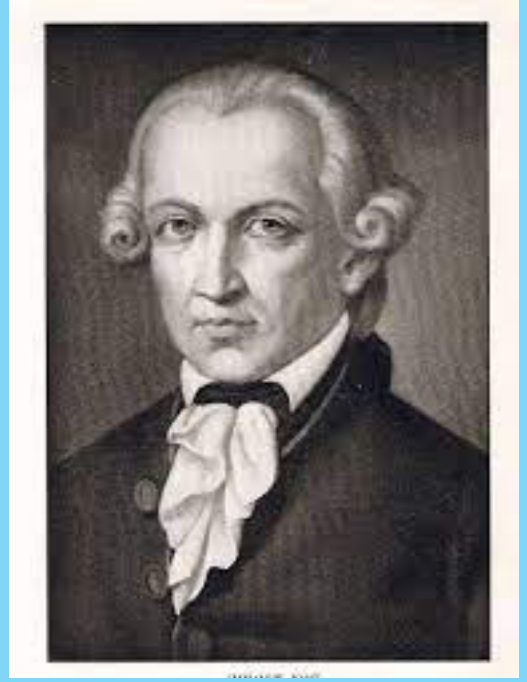
dım? Böyle bir tutum gerçekten ağır bir suç olurdu. Kendimi bilge sanarak ölüm korkusuyla tanrı buyruğuna baş eğmeseydim, o zaman pek haklı olarak yargı yerine çağırılabilir, tanrıların varlığını yadsımdan suçlandırılabilirdim. Çünkü ölüm korkusu, Atinalılar, kişinin gerçekte bilge değilken kendini bilge sanması değil midir? Kişinin bilmediğini bilir sanması değil midir? Gerçekte, kimse bilmiyor ölümün ne olduğunu; insana vergi en büyük iyiliktir belki ölüm; ama en büyük kötülükmiş gibi korkuluyor ondan. Bilmediğimiz bir şeyi bildiğimizi sanmak kınanacak bir bilgisizlik değil midir? Birçok insanlardan işte bu bakımdan ayrımlıyım yargıçlar; bir takım işlerde başka birinden daha bilge olduğumu demeye dilim varmıyorsa bundandır. Öyle ya, ben öteki dünyada olup bitenleri yeterince bilmeyerek, biliyor düşüncesine kapılmıyorum. Ama tanrı olsun, insan olsun kendimden daha iyi birine kötülük yapmanın, boyun eğmemenin kötü ve utanılası olduğunu biliyorum. Kötülük olduğunu iyice bildiğim şeylerden korkarım; ama iyi olmadığını kestirmedığım şeylerden ne korkar, ne de çekinirim.

Beni koyuverseniz bile, beni sizin karşınıza çıkarmamak gerektiğini ya da çıkarılırsam yüzde yüz ölüme yargılı kılmanız gerektiğini -çünkü ölüm cezası verilmezse çocuklarınız Sokrat'ın öğütlerini dinleyerek büsbütün baştan çıkacak, bozulacaklardır- söyleyen Anitos'u dinlemezseniz; bu sav üstüne bana: "Sokrat Anitos'u dinlemeyerek salıvereceğiz seni, ancak bir koşulla, artık bundan böyle insanları sınamayacak, sorguya çekmeyecek, filozofluk etmeyeceksin; bu koşulu yerine getirmezsen öleceksin" deseniz; söylediğim gibi, beni bu koşulla salıverirseniz, şöyle yanıtlarım sizi: "Atinalılar, saygı ve sevgim vardır sizlere, ama ben size değil, tanrıya boyun eğirim daha çok, son soluğuma değin, elimden geldiğince felsefe ile uğraşmaktan, sizleri buna yöneltmekten, felsefeyi öğretmekten geri durmayacağım. Kiminle karşılaşsam, alışkanlığım üzere, şöyle diyeceğim ona: 'Sen ki gönüldeşim, Atinalısın, dünyanın en büyük, bilgeliğiyle, gücüyle en çok ün salmış kentnin hemşerisisin, paraya, şana, onura bunca önem verirsin, sıkılmaz mısın bundan, yüzün kızarmaz mı?' İçinizden biri bana karşı koyup bu saydıklarım önem verdiğini ileri sürerse, yakasını bırakacağımı, onu salıvereceğimi sanmayınız; sinayacağım, sorguya çekeceğim onu, ince eleyip sık dokuyacağım, o ne derse desin, erdemli olmadığını anlarsam, kendisini değeri çok olana az değer verdiğinden, değeri az olana çok değer verdiğinden ötürü utandıracağım onu. Karşıma çıkan kim olursa olsun, böyle yapacağım, genç olsun, yaşlı olsun, yerli olsun yabancı olsun; ama özellikle hemşerilerime böyle davranacağım, çünkü sizleri kendime daha yakın duyuyorum. Şunu da iyi biliniz ki, tanrının buyruğudur bu; tanrının buyruğunu yerine getiren benden başka hiç kimse şimdiye değin bundan daha büyük bir çaba, iyilik göstermemiştir kentimize. Çünkü benim sokaklarda dolaşarak genç yaşlı hepinizi bedeninize, paraya pula değil, her şeyden önce canın, tinin eğitimine, yetkinliğine önem vermeniz gerektiğine inandırmaktan başka bir ereğim yok. Bakın gene söylüyorum size, zenginlikle, parayla pulla elde edilmez erdem, ama zenginlik, genel olsun özel olsun her türlü iyilik ancak erdemden gelir. Bunları söyleyerek gençliği baştan çıkarıyor, doğru yoldan ayırıyorsam, yukarıda andığım özdeyişlerin dokuncalı olduğunu benimsemek gerekir. Ama biri çıkıp da öğrettiğim şeylerin bunlar olmadığını ileri sürerse yalan söylemiş olur. Bunun burasında şöyle diyeceğim size Atinalılar: "İster dinleyin, ister dinlemeyin Anitos'u, ister salın, ister salıvermeyin beni; iyice bilin ki şunu, bir değil bin kez ölmem gerekse bile, hiç mi hiç değiştirmeyeceğim yolumu.

Immanuel Kant kimdir?

Immanuel Kant (22 Nisan 1724 - 12 ubat 1804), Alman filozof.] Alman felsefesinin kurucu isimlerinden biri olmu ve felsefe tarihinin kendisinden sonraki dönemini belirleyici olarak etkilemiştir.

Ödev Ahlak

Ona göre evrensel ahlak yasası mümkündür. Fakat böyle bir yasa doğa yasası gibi olan değil, olması gerekeni içeren bir yapıyla mümkündür. Bu yasa bizim içimizde var olan iradeyle gerçekleşir. Bu, otonomidir. Otonomi “Yasası kendi içinde olmaktr.” ki bununla birlikte özgürlük ortaya çıkar.

Yani insan kendi ahlak yasasını kendi belirler. Bu, ahlaki eylemin temel artdır. Bu ahlak yasasına uymak zorunluluk değil, bir ödevdir. Ödev; yapmayı, yerine getirmeyi kendi isteğimizle üstlendiğimiz, sorumluluğunu üzerimize aldığımız bir buyruktur. Bu buyruk insan tarafından koyulan buyruk (hipotetik imperatif) değildir. Bu buyruk, bizim kendimize koyduğumuz bir buyruk anlamında koşulsuz buyruk (kategorik imperatif) tür. Yani ödev insana başka tarafından değil, bizzat kendisi tarafından, kendi vicdan tarafından verilir. İnsan kendi ödevini kendisi oluşturur. Koşullu buyruk (hipotetik imperatif) belirli bir amaca ulaşmak için ne yapılması gerektiğini söyleyen buyruktur. İnsanın arzusu ve isteklerine bağlı olan bu buyruk, eylemin muhtemel sonuçların dikkate alınarak ortaya çıkar. Koşulsuz buyruk (kategorik imperatif) ise bir kulağına bağlı olmadan, bütün insanlar için geçerliliği olan buyruktur. İnsanın arzusu ve isteklerine bağlı olmayan bu buyruk, eylemin muhtemel sonuçların dikkate alınmadan, zorunlu olarak ortaya çıkar. Koşulsuz buyruğun temelinde üç ilke vardır:

Öyle davran ki davranışın temelindeki ilke, tüm insanlar için geçerli olan evrensel ilke veya yasa olsun. İnsan, kendinde ve başkalarında, bir araç olarak değil de her zaman bir amaç olarak görecektir.

Bir davran yapmadan önce o davranın yapılma amacı (niyeti) önemlidir. Buradaki niyet sadece ödev için uygun olarak, amaç kendisi için olan salt iyiyi (niyeti) gerçekleştirmektir. Salt iyi yasaya uygun olmalıdır. Kant'ın bu düşüncesine ödev ahlakı (iyi niyet ahlakı) denir. Kant, insanların ahlaki davranışlara uymalarının öncelikli olarak insanlar arasındaki ilişkileri düzenli ve adil bir şekilde koruyabilecekleri ve dolayısıyla toplumun iyileşmesini sağlayabilecekleri görüşündedir.[1] Kant, ahlakın insanların rasyonel ve yükümlülüklerine dayalı bir düzen olarak tanımlar ve ahlak kurallarının rasyonel olarak üstün bir düzen olduğunu ve herkes için geçerli olduğunu vurgular.

Öyle davran ki iraden, kendisini herkes için geçerli olan kuralları koyan bir yasa koyucu olarak hissedesin! Bir eylem, bir çıkar veya beklenti içeriyorsa bu eylem, körlüklü eylemdir ve bu eylem ahlaki değildir. Fakat bir eylem, ödev duygusu içeriyorsa, hiçbir çıkar veya beklenti içerisine girilmeden körlüksüz buyruğu ile yapılmış ise ahlaktır. Örneğin araç kullanırken kırmızı ışıkta sadece vicdanen bu kurala uymak, Kant'a göre ahlaki bir eylemdir. Çünkü kırmızı ışıkta, salt çıkarın tamamen dışında, sadece vicdani gereklilikten dolayı durulmuştur. Kırmızı ışıkta durma nedenimiz ceza almamak, kamerasız yakalanmamak, birilerine hoş görünmek vb. ise de bu eylem Kant'a göre ahlaksızca bir davranıştır; çünkü davranışın temelinde çıkar vardır.

PROF. DR. İOANNA KUÇURADI

Ülkemizde felsefe ya da filozof dile getirildiğinde genellikle dünya sorunlarıyla ilgilenmeyen ve varoluşun genel sorunlarını kendisine dert edinen münzevi insanlar aklımıza getirilir. Bu durum en önemli filozoflar çıkartan ve buna devam eden coğrafyamız açısından acınası bir durum. Bu duruma en iyi cevabı veren Kuçuradi, felsefeyi bir insanlaşma etkinliği olarak ele alıp, insanın sorunlarına eğilmiştir. Kuçuradi için insan kavramı, eyleyen bir varlıktır. Böylece insana dair bütün sorunlar felsefenin konusuna dahil olur. Kuçuradi açısından baktığımızda bu insanlaşma sorunu, insan hakları olarak karşımıza çıkar. Savaşın, nefret dilinin, kötülüğün revaçta olduğu bu zamanlarda

insanı bütün alt kimliklerinden bağımsız düşünüp sadece ama sadece insan olarak ele alıp ona haklarını teslim etme çabası içerisinde olmak tarihe imza atmaktır bir nevi. İoanna Kuçuradi'nin tarihe düştüğü bazı notları;

“Kişilerin değerleri yani dürüst olmak, adil olmak, doğruluk değerleri kişilere ilişkin normlar olurken etik sevgi, anlayış gibi değerler evrensel nitelikte olabilmelidir. Ahlaki normlar yasaların yapılmasında, meslek normlarının belirlenmesinde kullanılır. Ancak etik değerler, insan hakları örneğinde olduğu gibi, ırklardan, dillerden mezheplerden kültürlerden bağımsız değerler bütünü olarak karşımıza çıkar. Bu değerler ile davranılmaması bizi toplumda zor durumda bırakmaz veya yasaya aykırı olmaz. Ancak etik değerlerin dışında olabilir. Etik değerler insanın onurunu oluşturur. İnsan onuru ise, insan türünün en başta etik başarıları ve bilincini oluşturur.”

“Felsefe eğitiminin ana görevlerinden biri, kişileri, insan onurunun nerede tehlikeye düştüğünü görebilecek bir gözü kazandıracak şekilde, olabildiğince erken eğitmektir.”

“İnsan haklarını şu anda dünya politikasının yönlendiricisi yapabilmek, oldukça düşük bir olasılık olarak görünüyor. Ama yapabilecek bir şey vardır bugün: dünya ülkelerinde eğitiminin ana amaçları olarak, insan olma bilincini kazandırmayı ve doğru değerlendirme yapabilmeyi öğretmeyi koymak. Bu, olanaklı görünüyor.”

“Dünya problemlerine felsefeyle baktığımızda hangisine bakarsak bakalım, hepsi, insan haklarıyla ilgili görünüyor.”

“İnsan hakları, kişi haklarıdır ama bütün kişi hakları insan hakları değildir.”

Hayvan Çiftliği – Kitap Özeti

Büyük domuz, çiftlik içerisindeki hayvanlar arasında: “liderimiz”, “hayvanlar babası”, “koyunlar hamisi”, “yavru hayvanların dostu” gibi üstün sıfatlarla anılıyor ve her türlü güzellikler ona atfedilmeye başlanıyor; mesela: genellikle tavuklar, “liderimiz sayesinde altı günde beş yumurta yumurtladım”, havuzdan su içen inekler: “liderimiz sayesinde bu suyun tadı ne kadar güzelmiş” diyorlar...

Bir gün çiftliğe dışarıdan saldırılar oluyor... Yabancı hayvanlar çiftliğe giriyor, iki sene gibi uzun bir zaman içerisinde bütün hayvanların büyük gayretleri sonucu yaptıkları ve büyük domuzun adının verildiği Yel Değirmenini yıkıp harap ediyorlar. Çiftlikteki bütün hayvanlar yaralanıyor, bazıları ölüyor... Bir müddet sonra bir tüfek sesi duyuluyor. Ağır yaralı bir hayvan yanındaki bir domuza: “Neden tüfek atılıyor?” diye soruyor. Domuz: “Zaferimizi kutlamak için” cevabını veriyor. Yaralı hayvan; “Hangi zafer?” diye hayret ediyor. Domuz; “Ne demek hangi zafer, düşmanı topraklarımızdan kovmadık mı?!” diyor. “Ama iki yıl uğraştığımız değirmeni yok ettiler.” Karşılığını veriyor... Domuz: “Ne önemi var, bir değirmen daha yaparız, istersek daha fazla yaparız, yapmış olduğumuz muazzam işleri takdir etmiyorsun, şimdi şu bastığın topraklar düşman işgalindeydi, ama liderimiz sayesinde her karışını geri aldık.” diyor... Biraz sonra Büyük Domuz, kendisine taktığı birkaç madalya ve nişanla çıkıp bütün hayvanları, elde ettikleri zaferden dolayı kutluyor, tebrik ediyor... Hayvanların hepsi büyük zafer kazandıklarına böylece inanmış oluyorlar...

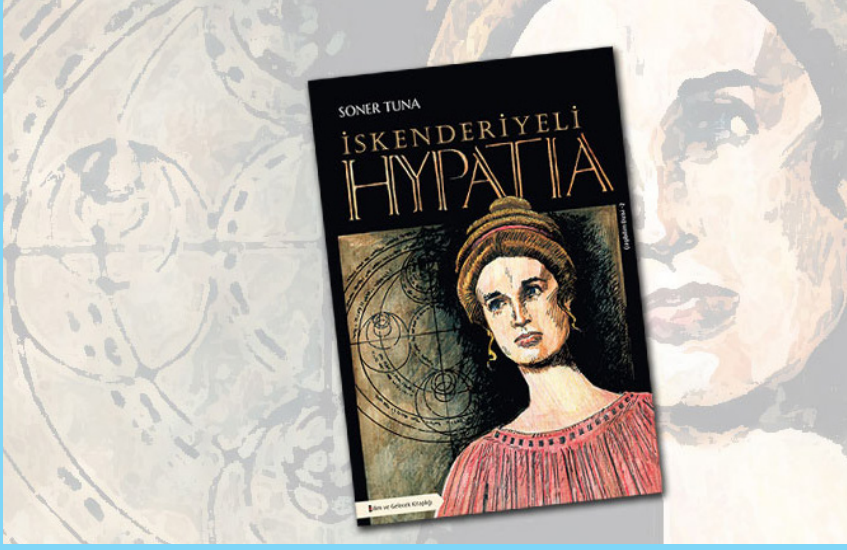
Bir gece çiftlikteki bir gürültülü oluyor, hayvanlar ahırdan fırlayıp koşuyorlar... Çiftlik ilkelerinin yazılı olduğu duvarın dibinde kırılıp parçalanmış bir merdiven görüyorlar, domuzlardan birinin orada sersem sersem dolaştığını, yanında bir fener, bir boya kutusu ve bir de fırça olduğunu fark ediyorlar. Hayvanlar duvara baktıklarında, duvardaki ilkelerden birinin daha kendi ezberledikleri gibi olmadığını fark ediyorlar?!

Büyük Domuz, aldığı son kararlar; arpaların bundan sonra sadece domuzlara tahsis edileceğini ve gazdan tasarruf etmek için ahırlardaki fenerlerin kaldırılacağını, hiçbir domuzun çiftlikteki işlerle uğraşmayıp, sadece yönetimle ilgileneceğini, domuzlardan başka, hiçbir hayvanın yönetim işlerine karışmayacağını, domuzların dışındaki bütün hayvanların Ağustos ayında Pazar günleri dahi çalışacağını, çalışmayanın yiyeceğinin yarıya ineceğini ilan ediyor.

Hayvanlar, “Bütün hayvanlar eşittir.” İlkesini hatırlayıp, “bu nasıl eşitlik?!” diye kendi kendilerine söylenmeye başlıyorlar. Hemen, ilkelerin yazılı olduğu duvarın yanına gidiyorlar, duvardaki yazıların değiştirilmiş olduğunu, ilk defa, fark ediyorlar, duvardaki bütün yazılar silinmiş, sadece şöyle yazıyor:

“Bütün hayvanlar eşittir fakat bazı hayvanlar ötekilerden daha fazla eşittir.”

İSKENDERİYELİ HYPATİA: ZAMANIN ÇOK ÖTESİNDE BİR KADIN

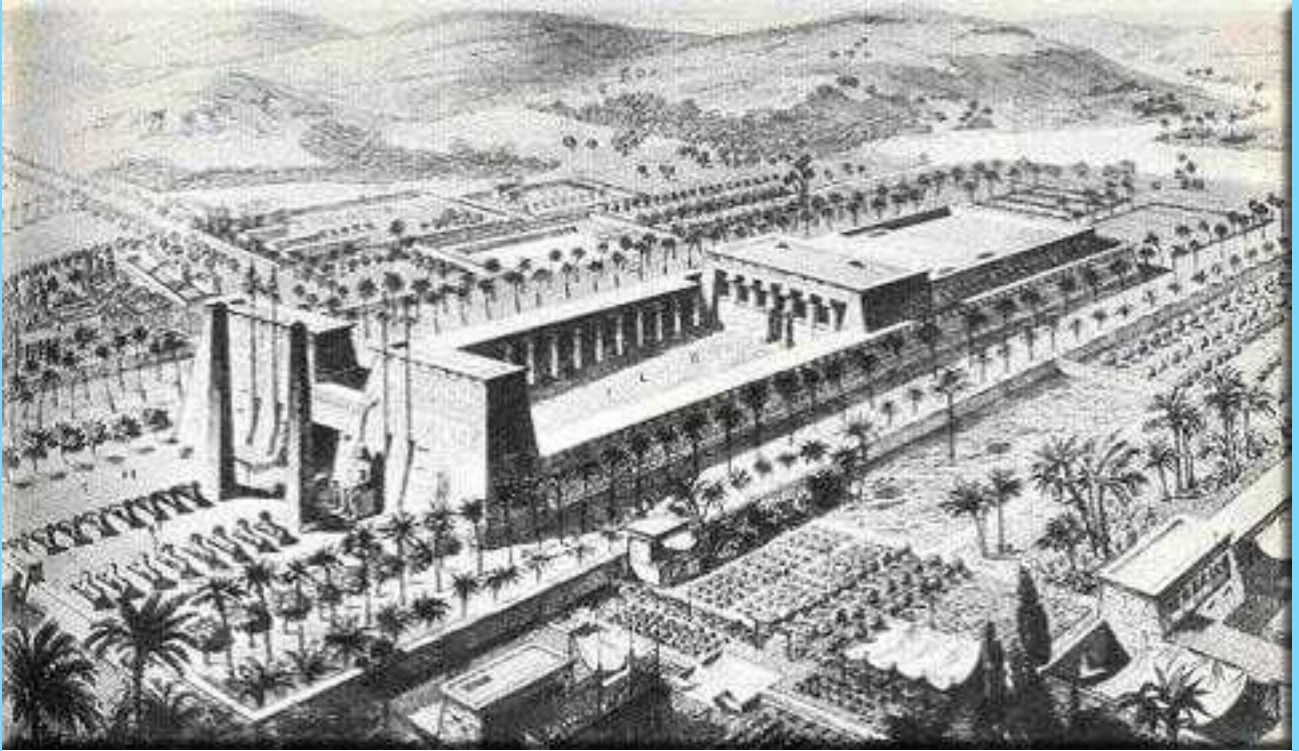
Çalışmaları

- Aritmetik üzerine 13 ciltlik bir yorum.
- Apollonius'un Konik'leri üzerine yorum.
- Ptolemy'nin "Almagest"i üzerine düzenleme.
- Babası Theon'un yazdığı "Öklid'in Elementleri" adlı eser üzerine düzenleme.
- "The Astronomical Canon" (Astronominin Kanunları) adlı kitabı.

Artık çağlarda felsefe ile uğraşan kişileri gözümüzde canlandırmamız gerekse muhtemelen çoğu insanın aklına sakallı, yaşını almış bir kişi profili gelecektir. meydanda konferans verenler ve etrafına kendisini

dinlemek isteyen büyük bir kalabalığı toplayan bir kadın çoğu insanın bu anlayışına uymayacaktır. Bahsedilen ve yazımızda konusu olan bu kadın "İskenderiyeli Hypatiadır."

Hypatia (Yunanca: Υπατία; 370–415) Bir matematikçi, astronom ve filozof olan Hypatia dönemin ünlü matematikçisi olan Theon'un kızıydı. Hypatia'nın annesihakkında günümüze herhangi bir kaynak ulaşmamıştır. İskenderiye Kütüphanesi'nde felsefe, matematik ve astronomi üzerine dersler vermiştir. Yeni Platonculuk öğretisine bağlı olan Hypatia, Atina Akademisi'nin Eudoxus'ün başını çektiği Matematik geleneğine üye idi. Hypatia doğayı; mantık, matematik ve deney ile açıklamaya çalıştı.

iskenderiye kütüphanesi

Günümüze ulaşabilmiş 5. yy'dan kalma kaynaklar Hypatia'yı; Platon, Aristo ve Plotinus'un felsefelerinin öğreticisi olarak tanımlar. Fakat Kıptî Nikiü piskoposu İoannis'in yazdığı 7. yy'dan kalan "Vakainame" adlı eserde Hypatia için şunlar söylenmiştir: "Hypatia helenistik bir pagan idi. Her zaman büyüye, usturlaba ve müzik enstrümanlarına bağlı kalmıştı. Ayrıca insanları şeytanî hileler ile kandırmıştı." Fakat bütün Hristiyanlar, Nikiü piskoposu İoannis veya Hypatia'yı öldüren çete gibi Hypatia'ya karşı düşman değildiler. Hatta bazı Hristiyanlar Hypatia'yı, erdem ve iffetin sembolü saymıştı.

Hypatia, günümüze kadar ulaşmış olan sayılı kaynaktan biri olan Yunan tarihçi Socrates Scholasticus'un "Historia Ecclesiastica" adlı eserine göre; İskenderiye'nin en önemli iki figürü olan, İskenderiye Valisi Orestes ile İskenderiye piskoposu Cyril arasında anlaşmazlıklara sebebiyet verdiği

ve politik işlere karıştığı gerekçesi ile 415 yılında kıptî Hristiyan bir çete tarafından taşlanarak öldürülür. Hypatia'nın devrin en güzel kadınlarından biri olduğu ve Vali Orestes'in bizzat Hypatiadan ders aldığı sıralarda Hypatia'ya âşık olduğu bilinmektedir.[kaynak belirtilmeli] Anlaşmazlıklara ise Vali Orestes'in İskenderiye'de Piskopos Cyril'in kışkırtmaları ile Hypatia'ya karşı hızla büyüyen nefretin önüne geçmeye çalışması olmuştur. Hypatia, İskenderiye'ye Hristiyanlığın hakim olduğu son yıllarında Piskopos Cyril, Hypatia'yı hedef göstererek İncil'den yaptığı alıntılar ile halkı kışkırtmış ve Hypatia, halk tarafından "dinsiz" ve "şeytan" olarak nitelendirilmiştir.

"*Piskopos Cyril, halkı Hypatia'ya karşı galeyana getirmek için İncil'den alıntılar yapmıştır; "Kadın sessizliği ve uysallığı öğrenmelidir. Kadının ne ders vermesine ne de erkeğin üzerinde yetki sahibi olmasına izin vermeyeceğim. Suskun olacak ve sessiz kalacaktır. Çünkü önce Âdem, sonra Havva yaratılmıştır

Hypatia öldürülmeye götürülürken

Hypatia'nın ölümü hakkında bugün en güvenilir kaynak, bir Hristiyan olan Socrates Scholasticus'un 439'da yazmayı tamamladığı "Historia Ecclesiastica" adlı yapıtıdır. Bu yapıta göre olaylar Socrates Scholasticus'un anlatımı ile şöyle gelişir:

« ...Hypatia'nın sık sık Vali Orestus ile görüşmesi Hristiyanların hoşuna gitmiyordu. Hypatia'nın, Vali Orestus ile Piskopos Cyril'in uzlaşmasını engellemeye çalıştığı düşünülüyordu. Böyle düşünen bir grup bağnaz, Peter adındaki çete liderleri ile birlikte Hypatia'nın evinin önünde pusuya yattılar ve onu beklemeye başladılar. Hypatia eve geldiğinde ise onu kaçırıp Caesareum adındaki bir kiliseye götürdükten sonra tamamen soydular. Ardından onu taşıyarak öldürdüler. Daha sonra Hypatia'nın parçalanmış bedenini alıp Cinaron adındaki bir yerde yaktılar. »

Antalya Anadolu
İmam-Hatip Lisesi

"bilgide öncü, ahlakta öncü"

Kızıllık mahallesi 2773 sokak No: 36 Muratpaşa/Antalya
Telefon: 0242 325 12 50 Fax: 0242 326 31 03
www.antalyaaihl.meb.k12.tr dergiozne@gmail.com